

Tartu Ülikool
Sotsiaal- ja haridusteaduskond
Haridusteaduste instituut
Koolieelse lasteasutuse õpetaja õppekava

Maiu Ehasalu

SÕNAVARA ARENDAMINE MUUKEELSTEL LASTEAIALASTEL MUINASJUTTU
KASUTADES

bakalaureusetöö

Juhendaja: Elve Voltein

Läbiv pealkiri: Sõnavara arendamine muinasjuttu kasutades

KAITSMISELE LUBATUD

Juhendaja: Elve Voltein

.....

(allkiri ja kuupäev)

Kaitsmiskomisjoni esimees: Irja Vaas, MA

.....

Tartu 2015

Sõnavara arendamine muukeelsel lasteaialapsel kasutades muinasjuttu

Resümee

Mitmekeelsus on tänapäeval väga aktuaalne teema. Järjest enam võime kohata lasteaedu, kus eesti keelt kõnelevate laste rühmades leidub ka teistest rahvustest lapsi ehk muukeelseid lapsi. Selleks, et neil oleks lihtsam eesti keelt omandada, tuleks luua neile sobiv õpikeskkond. Laps õpib kõige paremini mängu kaudu ning mänguliste tegevuste abil. Üheks selliseks võimaluseks on kasutada õppetegevustes muinasjuttu. Muinasjutt annab lapsele meelelahutamiseega samaaegselt ka teadmisi ning rikastab maailmavaadet.

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärgiks oli saada ülevaade muukeelse lapse passiivse sõnavara omandamise tasemest ning välja selgitada, kas muukeelsetele lastele muinasjuttude lugemine ning nende läbimängimine annab sõnavara omandamisel paremaid tulemusi.

Uurimusest selgus, et oluline roll sõnavara arendamisel on vanusel. 3aastaste laste sõnavara areng on suurem, kui 4 ja 5aastaste laste oma. Kontrollrühmas ei olnud sõnavara areng nii suur kui katsegrupis, kuid kõige suuremad erinevused olid siiski 3aastastel lastel, sealjuures ei olnud vahet, kas nad olid katsegrupis või kontrollrühmas. Selle võis tingida see, et enamasti tuleb laps lasteaeda 3aastaselt ning hakkab alles siis teist keelt omandama (tema eestikeelne sõnavara on väike) samas kui 4 ja 5aastased lapsed on juba mõnda aega olnud teises keelekeskkonnas.

Developing the vocabulary of non-estonian speaking preschool children by using fairy tales

Abstract

Multilingualism is a very topical subject in today's world. There are more and more kindergatens where non-estonian speaking children are a part of estonian speaking groups. In order for them to learn Estonian more easily, they need a suitable learning environment. The best way for a child to learn is through game or game-related activities. One of which is using fairy tales in learning activities. At the same time as fairy tales are entertaining they give the children new knowledge and enrich their view of the world.

The main goal of this theses was to gain an overview of the development of vocabulary of non-estonian speaking children and to find out if reading fairy tales to them and acting them out would give better results in improving their vocabulary.

The theses concluded that the age of children is an important aspect while learning new words. The development of vocabulary was biggest with three year old children in comparison with four and five year olds. The development of vocabulary was not so big in the control group as it was in the experimental group. But the biggest differences occurred with three year old children, whereas it did not make a difference if they were in the experimental or control group. This could be caused by the fact that children start kindergarten mostly at the age of three and only then start to acquire new vocabulary (their estonian vocabulary is very small), whereas four and five year old children have already spent some time in the language environment.

Sisukord

Sissejuhatus	5
<i>Sõnavara õpetamine</i>	8
<i>Muinasjutt, selle kasutamine keeleõppes</i>	9
<i>Juttude valik ja kohandamine</i>	12
<i>Kuulamine keeleõppes õpetaja jutustamise kaudu</i>	13
<i>Uurimuse eesmärk ja hüpotees</i>	16
Metoodika	16
<i>Valim</i>	16
<i>Mõõtevahendid</i>	17
<i>Protseduur</i>	17
Tulemused.....	18
Arutelu	25
Kasutatud kirjandus	29
Lisa 1	31
Lisa 2	41

Sissejuhatus

Suur osa maailmast kasutab suhtlemiseks mitut keelt. Mitmekeelsus on pigem reegel kui erand (Niiberg, 2007). Eestis on muukeelseid ning kakskeelseid perekondi väga palju. Eesti lasteaedades kohtab üha sagedamini muust rahvusest lapsi ning nende vanemaid. Väga palju perekondi on kakskeelsed (kakskeelne on isik, kes kasutab suhtlemisel kahte keelt, kumbki neist pole talle võõrkeel).

Laps on tavaliselt sünnist alates valmis suhtlema (nt tehes nägusid, matkides täiskasvanute hääletooni ja rütmi). Lapse varasel suhtlusel on oluline roll tema keelelises arengus. Väikelapsega rääkimine, riimimine ja rütmimängud, häälduse täpsustamine, ettelugemine ja lapse iseseisva tegevuse toetamine arendavad tema keelelist vilumust ja suhtlemisoksust. Keel on abivahend ümbrusega tutvumiseks, analüüsimiseks ja uute asjade õppimiseks (Lerkkanen, 2007). Keel täidab inimestevahelises suhtluses mitmesuguseid ülesandeid. Selleks, et anda keeleõppele praktiline väljund, tuleb neid ülesandeid teadvustada ka keelt õppides. Keel on eelkõige inimese esmaste vajaduste rahuldamise vahend (nt saab keele abil küsida süüa ja juua). Keele abil saab veel mõjutada teiste inimeste käitumist. Keelt kasutades saab väljendada oma tundeid. Lisaks kõigele eespool mainitule omandab laps keele abil ühiskonna kultuurilised, moraalsed, religioossed jt väärtused (Kärtner, Maiberg, Rikker, Tuuling, Voltein, 2006).

Iga laps on võimeline omandama iga keelt, mida maailmas räägitakse, kaasa arvatud viipekeel. Keele omandamise saladus peitub vanema ja lapse erilises vestluses. Lapsevanem räägib juba vastsündinud lapsega, saades nii tema tähelepanu. Laps reageerib vanema häälele pead pöörates. Sellist vestlust nimetatakse keha ja keele vestluseks, sest vanem räägib ja laps reageerib ainult füüsiliselt. Nii esimese kui ka teise keele omandamisel liigutakse keelest kui tervikust osade suunas. Kuigi see esmapilgul tundub olema vastupidine, sest laps hakkab ütlema tavaliselt üksikuid häälikuid ja sõnu ning nendest areneb välja 2-3sõnaline lause (taa piima) ning alles hiljem hakkab laps täislauset moodustama. Tegelikult kasutab laps üksikuid häälikuid või sõnu nagu holofraase, et väljendada terviklikku mõtet (nt sõna *piim* võib tähendada mitut asja: *ma tahan piima* või *see seal on piim*). Kui keeleõppimine toimub osadelt terviku suunas, siis aetakse segi keele omandamise loomulik järjekord. Kõige esimeseks keele omandamise etapiks on sihtkeelest arusaamine ja sellele füüsiline reageerimine. Juba aastane laps saab aru liitlausest (nt *paneme riided selga ja läheme õue*) ning ta reageerib

sellele füüsiliselt, kuigi ta ise oskab vaid üksikuid sõnu rääkida. Kui teist keelt õpetatakse osadest terviku suunas liikudes, siis arusaamisoskus ei kujune vajalikul määral välja (Rannut, 2003).

Laste keele ja kõnelise suhtlemise sihipärane arendamine on kõnearendus. Sinna ei kuulu ainult sõnavara õpetamine, vaid ka keelevahendite kasutamine eri funktsioonides/eesmärkidel. Kõige olulisemad funktsioonid, mida lastele on vaja õpetada: suhtlusfunktsioon, tunnetuslik funktsioon (teadmiste omandamine kõne abil) ja enda ning teiste tegevuste reguleerimine ja planeerimine kõne abil (Karlep, 1999).

Sõnavaraõpetuse ülesanded: sõnavara mahu laiendamine, sõnatähenduse täpsustamine, sõnade aktiveerimine (kasutusvaldkonna laiendamine). Sõnavara omandamine toimub kõigepealt lihtsa ja iseenesliku suhtlemise käigus. Eakohase arenguga lapsel on see peamine sõnade arendamise viis. Uue sõnaga puutub laps kokku ütlustes (süntaktilistes konstruktsioonides) ja sedagi mitte valikuliselt.

Suhtlussituatsioon kindlustab vastava objekti, tunnuse või tegevuse tajumise. See, kui palju laps uusi sõnu õpib või neid märkab, sõltub tema arengust. Täiskasvanu ülesandeks jääb luua situatsioonid, mis suunavad last keskkonna objektide kui ka neid tähistavate sõnade tajumisele.

Sõnatähenduse selgitamise võtted jaotuvad kaemuslik-illustratiivseteks, verbaalseteks ja kahe nimetatud rühma kombinatsioonideks. Kaemuslik-illustratiivsete võtete rakendamisel ongi peamiselt tegemist võtete kombineerimisega, sest üldjuhul nimetatakse sõna ja tema verbaalne tähendus. Kaemuslik-illustratiivseid võtteid on neli: sõnade esitamine praktilise tegevuse käigus; suunatud vaatlusele toetuv sõnade esitamine ja seletus; piltide tajumisele toetuv sõnaseletus; skeemile toetuv sõnaseletus (tuletised, sisendid, ees- ja tagasõnad) (Karlep, 2003).

Karlep (2003) nimetab kõnearenduse kolm tasandit. Kõige madalama tasandi eesmärgiks on laiendada kõnearenduses keelevahendite valdamist (sõnavara, lausemallid) ja nendega tegutsemise oskust: tegeletakse sõnade, lausete, tekstiga, hääldamisega, nii kuulamise (tähenduse mõistmisega) kui ka kõnelemisega. Õpetaja rolliks sellel tasandil on arengut võimaldava keskkonna loomine. Teiseks eesmärgiks on õpetada last eespool mainitud oskusi ja keelevahendeid rakendama sõltuvalt suhtlusolukorrast (kas kuulajana või kõnelejana; rääkides võõra või täiskasvanuga; kas kedagi veendes, paludes, selgitades vms). Kõiki neid oskusi saab harjutada ükshaaval, selleks peab täiskasvanu teadlikult looma või kasutama reaalselt tekkinud suhtlusolukordi. Kõnearenduse kolmandaks ja kõige olulisemaks eesmärgiks on õpetada kasutama keelt suhtlemisel ning õpi- ja tunnetustegevustes. See eesmärk realiseerub

kogu õppe- ja kasvatustegevuse käigus eri valdkondade sisu lõimimise kaudu. Mis tahes valdkonna objektide ja nähtuste rühmitamisel erinevate tunnuste alusel kinnistab kõne mõtlemise tulemusena leitud rühmitamisalust ning suunab võrdlemist ja üldistamist.

Eespool mainitud tasandid on olulised, sest tihti õpetaja ei teadvusta oma tegevuse eesmärki ega seetõttu ka tasandit, millel kõnearendus toimub. Eri teemade käsitlemisel unustab täiskasvanu, et lapse kõne alles areneb ning millegi kirjeldamine, võrdlemine, põhjendamine kõne abil on oskused, mida lapsel tuleb omandada. Ennast ladusalt väljendada suudab laps siis, kui ta kujutlused on selged, seosed ja tähendused arusaadavad (Hallap & Padrik, 2008).

Merila (1999) toob välja lapse keelelist arengut soodustavad tegurid:

- mänguline keeleõpe;
- õpetaja lihtsad laused ja väljendid, kõne illustreerimine liigutuste, pildimaterjali või esemetega;
- lapsel tuleb lasta alati ennast väljendada, s.t kui laps avaldab soovi midagi öelda, siis peab ta selle võimaluse ka saama. Kui seda soovi pikka aega eiratakse, siis rääkimishuvi kaob ning hiljem on seda raske taaselustada;
- lapse tegevust tuleb tunnustada, s.t kiitus on selles vanuses tihtipeale liikumapanevaks jõuks ning lapse jaoks olulise inimese kiitus julgustab last kiiduväärset tegevust kordama;
- motiivide leidmine, miks laps tahaks tegutseda soovitud suunas, s.t õpetaja püüab mõelda sellele, miks laps võiks tahta üht või teist tegevust sooritada, näiteks tegevus on põnev, võistluslik vms;
- laste algatuste ja soovide arvestamine, s.t püüab kohandada oma õpetamist laste huvidega. Kui selgub, et lapsed tahavad üha uuesti ringmängu mängida, siis tasuks mõelda, kas sama ringmängu abil (võib-olla muudetud sõnadega) saaks õpetada midagi uut;
- õpetaja on lapsele emotsionaalselt lähedane, s.t õpetaja lähedus tekitab lastes rõõmu ja turvatunnet. Laps adub, et õpetaja hoolib temast ja hoiab teda.

Varase keeleõppe puhul on oluline rõhutada veel kord positiivsuse põhimõtteid. Väga oluline on, et laps hakkaks uskuma oma keelelisse võimekusse, julgeks suhelda eesti keeles ega kardaks eksida, oleks loov ja leiaks viise, kuidas kompenseerida oma puudulikku keeleoskust (Kärtner et al., 2006).

Sõnavara õpetamine

Sõnavara õpetamine on väga oluline keeleõppe juures, vahel see unustatakse ja pööratakse rohkem tähelepanu nt grammatika õpetamisele. Sõnu tundmata (nende tähendust ja hääldust teadmata) ei ole võimalik võõras keeles suhelda. Võõras keeles saab end väljendada grammatikat teadmata, kuid sõnavarata seda teha ei saa. Võõrkeelse teksti mõistmiseks tuleb aru saada sisusõnadest. Sisusõnadeks loetakse tavaliselt nimisõnu, tegusõnu, omadussõnu ja määrsõnu. Kui laps tekstis olevatest sisusõnadest aru ei saa, jääb ta tegevus-tegevuselt teistest maha. Sõnade õppimine on väga isikupärane, sest tähtsad on õppija varasemad kogemused ja olemasolevad mäluskeemid mõjutavad uute sõnade omandamist ning seoseid. Seetõttu on oluline, et kasutataks ära võõrkeele õppija mõtteskeeme ning temapoolset aktiivsust. See materjal, mille õppija on ise oma tingimustele loonud ning oma isikuga sidunud, jääb kõige paremini meelde. Võõrkeele edukaks omandamiseks tuleks lapsel selle keele sõnu kasutada erinevates sotsiaalsetes olukordades (Saarso, 2000).

Sõna tähendus ja koostis võivad olla omandatud passiivselt (laps tunneb sõna ära) kui ka aktiivselt (laps kasutab sõna oma ekspressiivses kõnes). Laps võib sõna järgi hääldada seda mõistmata või mõista sõna, kuid hääldus ei ole korrektne või hääldamine ei õnnestu üldse. See annab õpetajale õpetamisel võimaluse pöörata tähelepanu kord ühele, kord teisele aspektile. Sõna kasutamiseks ja mõistmiseks on vaja omandada tema häälikkoostis ja tähendus (Karlep, 2003).

Selleks, et sõna saaks kõnes ja kirjas korrektselt kasutada, aktiivselt (taas)luua, peaks see olema omandatud esmalt passiivselt. Passiivne mõistmine eeldab, et inimene peab sõna kohta teadma järgmist: sõna hääldus, sõna õigekiri (sõna muutmine, et moodustada tarvilikke vorme), sõna süntaktiline käitumine (ka reaktsioon), sõna koosinemine teiste sõnadega, sõna põhitähendused, sõna tähendusvarjundid ja konnotatsioonid (subjektiivsed lisatähendused), sõna semantilised suhted muude sõnadega (nagu sünonüümide, antonüümide jms) (Saarsoo, 2000).

Viimastel aastatel on kognitiivse psühholoogia arenedes muutunud arusaamad tulemusrikkast õppimisest. Deklaratiivse õppimise asemel (teadmine millegi kohta) on hakatud õppimist käsitlema protsessina, mida tuntakse mitme nime all, võõrkeeleõppes aktiivõppe, kogemusliku ja kommunikatiivse keeleõppena. Sedalaadi õppija isiklikule (õppimis)kogemusele tuginev õpetus on osutunud tunduvalt tulemuslikumaks kui valmis teadmisi jagav deklaratiivne õpetus. Sama põhimõtet on mõistlik kohandada ka

sõnavaraõpetuses, lastes õppijatel teha iseseisvaid otsuseid, näiteks sõna tähenduse aimamisel kontekstist. Eesti keeles tuleks sõna häälduse õpetamisel juhtida tähelepanu lühikese lahtise esisilbi õigele hääldusele, täppidega tähtede korrektsele hääldusele, õppijatele keerukate vokaalühendite hääldamisele. Sõnatähenduse selgitamiseks on sobivad järgmised võtted: pildid ja joonised, sõnaline kirjeldus emakeeles, sõnaline kirjeldus võõrkeeles, loogiline määratlus näi(de)te varal, selgitus antonüümide/sünonüümide abil, morfoloogiline analüüs (näiteks tuletatud sõnade puhul), emakeelne vaste, otsustamine tähenduse üle konteksti abil ja vaste leidmine sõnastikust. Tähendusest arusaamise kontrollimiseks sobivad hästi sisu täpsustavad küsimused, kontrollivad küsimused, negatiivsed kontrollküsimused (aitavad mõista, mida sõna ei tähenda) ning lühikesed tekstiloomeharjutused (nt lühikeste lausete või repliikide moodustamine) (Saarso, 2000).

Muinasjutt, selle kasutamine keeleõppes

Muinasjutt annab lapsele meelelahutamiseega samaaegselt teadmisi tema enda kohta ning aitab kaasa lapse isiksuse arengule. Muinasjutt on mitmetähenduslik ja rikastab lapse maailmavaadet paljudel eri viisidel. Muinasjuttudes leiavad aset imepärased sündmused ning nende lõpp on alati õnnelik. Muinasjutt on alati optimistlik, hoolimata sellest, kui tõsised või hirmuäratavad mõned juttu iseloomustavad komponendid ka poleks. Õnnelik lõpp neis lugudes saabub tavaliselt mõne kangelase vooruslikkuse tõttu, üleloomulike tegelaste sekkumise või juhuse abil. Muinasjutt pakub lapse fantaasiale materjali, mis annab talle sümboolselt teada, milline peab olema võitlus, et saavutada eneseteostus ning tagada õnnelik lõpp (Bettelheim, 2007).

Emakeele ning võõrkeele õpetamisel on alati olnud lahutamatu osa juttude ja muinasjuttude ettelugemine ning jutustamine, sest jutud pakuvad lapsele võimaluse tundma õppida täiesti uut maailma – fantaasiamaailma – ja laiendavad lapse sõnavara. Muinasjutud/tekstid on tihtipeale üles ehitatud nii, et korratakse sõnu, fraase, lauseid, mis jäävad kergesti meelde ja kutsuvad last neid matkima. Tegelased räägivad lihtsalt, lastepäraselt ning lühikeste lausetega, samas on sõnavara rikas ja kujundlik eriti omadussõnade poolest (nt tibatillukene, hiigelsuur vms), palju kasutatakse vastandamist (ilus, aga vaene; rikas, aga õel). Lisaks sellele toidavad jutud ja muinasjutud laste fantaasiat, innustavad neid kaasa rääkima ja ise edasi jutustama. Uuringud on näidanud, et nelja-aastased lapsed juba suudavad võõrkeeles kuulnud lugusid ümber jutustada (mõnikord küll olulist ebaolulisest eristamata). Kuueaastased lapsed aga kasutavad

jutustades ka põhjuse ja tagajärje seoseid (nt hunt sõi vanaema ära, sest ta oli näljane). Sama vanad lapsed suudavad tähelepanu pöörata ka kolmele jutustamise põhikomponendile, s.o aeg ja koht, millal ja kus tegevus toimub, põhisisu ja lõpptulemus. Selles vanuses laps tahab tihti peale ka jutustaja rolli üle võtta ning võib hakata vahele segama ja küsimusi esitama, mis omakorda annab tunnistust sellest, kui võrd huvitatud on laps kuulamisest ja kaasarääkimisest (Kärtner et al., 2006)

Ettelugemine on tähtis, sest et lastekirjanduse kaudu saab arendada laste sotsiaalseid, emotsionaalseid ja kognitiivseid võimeid. Juttude rääkimine on ideaalne vahend, suunamaks laste käitumist, kuna lapsed soovivad sarnaneda lastelugude ning muinasjuttude tegelastega. Rahvajutud sisaldavad iidset tarkust, mis seletab looduse ja inimese suhteid, nende sündmustik on traditsiooniline ja seetõttu on lihtsam jälgida (Kärtner et al., 2006; Merila, 1999). Ettelugemiseks ja jutustamiseks võib valida aabitsa tüüpi raamatuid, kus õpetatakse erinevaid tähti lühikese jutukese abil, arvude raamatuid, kus arvude juures on pildid sama arvu loomade või esemetega, temaatilisi raamatuid, nt koduloomadest või transpordivahenditest, kus tutvustatakse mitmeid asju või olendeid, lastevärsside raamatuid, didaktilise suunitlusega kordamisraamatuid, kus laps saab „kaasa lugeda“ ehk teatud lauset või fraasi korrata, muinasjutte, valme, legende, pildiraamatuid, mis jutustavad lugusid piltide abil.

Kuulamisjutte iseloomustavad jooned: sündmused toimuvad ajaliselt üksteise järel (kevad, suvel, sügisel, talvel/ hommikul, päeval, õhtul, öösel / esimesel, teisel ja kolmandal päeval); jutul on keskne huvipakkuv teema, nt headus võidab kurjuse, vaene saab rikkaks, lihtne poiss abiellub kuningatütrega jne; juttudel on sarnased omadused, nt algus (ükskord kaua-kaua aega tagasi...), tegelaste tutvustamine, tegevuspaiga tutvustamine, probleemi kirjeldamine, sündmusteahel, õnnelik lõpp või loo moraal.

Juttude olulisus:

1. Kuulamisoskuse arendamine. Jutte kuulades areneb õppijate funktsionaalne kuulamisoskus. Õppija ülesandeks on taibata kuuldu põhiolemust ja - sisu ning takistuseks ei pruugi olla see, et kõikide sõnade tähendus pole teada. Õpetaja võib lasta lastel küsimustele vastata, et kontrollida kuuldust arusaamist (ükskeelse rühma puhul võivad nii küsimused kui ka vastused olla õppija emakeeles, sest näitamaks teksti mõistmist, ei ole tingimata vaja kasutada sihtkeelt), lauseid lõpetada, õigetele/valedetele väidetele reageerida jne. Kuuldud tekstid võivad sisaldada riimuvaid sõnu, kordamist, ümbersõnastamist jne, mis aitavad kuulatavast paremini aru saada ja lihtsustavad jälgimist.
2. Sõnavara laiendamine. Jutud sisaldavad tavaliselt nii tuntud kui ka tundmatuid

- sõnu, pakkudes seega palju võimalusi uute sõnade esitamiseks. Kuuldu mõistmise eesmärgil võib uued sõnad õppijatele varem selgeks õpetada, ent kui sõna esineb tekstis mitu korda ning selle tähenduse mõistmist saab pildi või eseme abil toetada, siis pole oluline, et sõnad oleksid varem selged.
3. Motivatsiooni tekitamine. Huvitavat juttu (eriti kui seda illustreeritakse piltide või käpiknukkudega) võivad kolm, viis või isegi kümme minutit hinge kinni pidades kuulata ka need lapsed, keda üldiselt peetakse rahutuks ja kelle kohta väidetakse, et nad ei suuda pikka aega ühele konkreetsele tegevusele keskenduda. Huvitavate juttude kuulamine võib tekitada õppijas tugeva lugemissoovi ning väga paljud lapsed on just sel moel leidnud tee lugemise ja kirjanduse juurde. Kuuldud kõnekujundid ja stiilivõtted aitavad õppijal kirjanduses paremini orienteeruda ning mõista hilisemas keeleõppes sümboleid, metafoore ja muid stiilivõtteid. Kui rühmaruumis või keeleklassis on raamaturiiul või -nurgake, siis lihtsalt piltide vaatamine võib üsna ruttu asendada üksikute tähtede või tervete sõnade äratundmisega.
  4. Kaudsete kogemuste andmine. Jutud ja muinasjutud võimaldavad lapsel kogeda tundeid, olukordi ja asju, mida nad päriselus veel kogenud pole, ning seega rikastavad nende maailmapilti. Jutud ja muinasjutud aitavad neil rõõmustada ja kurvastada koos heade tegelastega. See omakorda aitab kujundada eetiliste väärtuste süsteemi. Lapse elu on sageli teda segadusse ajav ning seetõttu on vaja anda talle võimalusi mõistmaks iseennast selles keerulises maailmas. Muinasjutt aitab tal saavutada oma tunnete keerises loogilist selgust. Laps saab sealt ideid, kuidas oma sisemaailmas korda luua. Lapsel on tarvis moraalset haridust, mis annab talle teada moraalse käitumise eelised. See toimub tegevuse kaudu, mis lapsele käegakatsutavalt õige tundub ja seega talle tähenduslik on.
  5. Kujutlusvõime arendamine. Kuuldud jutud toetavad laste loovust ning kuue- seitsmeaastased lapsed juba suudavad kuuldu põhjal joonistada väga detailseid pilte olenditest ja asjadest, mida nad kunagi näinud ei ole, või kirjeldada neile tundmatut keskkonda.
  6. Kõnelemisoskuse arendamine. Õpetaja võib oskuslikult juhendades innustada ka kuulajat jutustamises osalema. Näiteks „Lumivalgekese“ muinasjutt annab õppijale võimaluse osaleda kurja võõrasema ja peeglikese dialoogis, samuti võib õpetaja žestide abil kutsuda õppijaid sõnu ütleva (näiteks õpetaja teeb kurba nägu ja ütleb *Tal oli kõht väga...* ning õppijad peavad lause lõpetama). Õpetaja võib aeg-ajalt kutsuda õppijaid ennustama, mis juhtub edasi (näiteks: *Arvake*

ära, kes magas vanaema voodis?). Juttude ja muinasjuttude lahutamatuks osaks on dialoogid, milles kasutatav keel sarnaneb igapäevasuhtluses kasutatava keelega ning kõlab seega loomulikumalt kui formaalses keeleõppes, kus olenemata kellaajast harjutatakse näiteks väljendit *Head ööd*. Suulisi kõneväljendeid omandades valmistate lapsi ette lugema õppimiseks, sest peagi tulevad samad sõnad ja väljendid ette lugemistekstides (Kärtner et al., 2006; Bettelheim, 2007).

Juttude valik ja kohandamine

Erakordselt tähtis on leida õige jutt. Õige jutt toidab kuulamishuvi, vale aga pärsib seda. Tegevustes võib kasutada lastejutte, üldtuntud muinasjutte, eesti rahvajutte, tänapäevamuinasjutte, luuletusi, legende jne. Loetav materjal peaks olema ka lugejale südamelähedane ning seetõttu tuleks valida selliseid lugusid, mis ka lugejale endale väga meeldivad. Probleemiks pole seegi, kui jutt on lapsele tuttav tema emakeeles – sellest võib isegi kasu olla, sest tuttavat sündmustikku on lihtsam jälgida. Emakeeles on lapsed valmis ühte ja sama juttu üha uuesti kuulama, kuni see mõnikord neile isegi pähe kulub, ning samamoodi on nad valmis kord juba emakeeles kuulnud juttu uuesti võõrkeeles kuulama. Juttu valides peaks õpetaja pöörama tähelepanu järgmistele aspektidele:

1. Jutu pikkus. Kolme-nelja-aastastele lastele sobivad väga lühikesed jutud (u 10 rida). Suuremad lapsed jaksavad kuulata pikemaid jutte. Pikemaid jutte võib väikestele lastele lugeda osade kaupa (enne tuleb eelmise osa sisu meelde tuletada).
2. Teksti mõistetavus ja lastepärasus. Laps tahab kuulata jutte, mis oma sisult vastavad tema üldisele arengule ja huvidele. Siinkohal tasuks mõelda või ka lastevanematelt uurida, milliseid jutte lapsed oma emakeeles kuulavad ning leida samalaadseid jutte eesti keele tegevuse tarbeks. Kuulatavad tekstid peavad olema lastele mõistetavad, seda aitavad saavutada mitmesugused näitvahendid (käpiknukud, üksikpildid, pildiseeriad, esemed, miimika, intonatsioon jms). Mõelda tuleks sellele, milliseid illustreerivaid materjale millise jutu puhul kasutada ning kust neid materjale hankida.
3. Korduva teksti olemasolu. Õpetaja peaks ühte ja sama juttu jutustama (võib ka väikeste variatsioonidega) korduvalt – see loob lapsele kindlustunde ning aitab tal endal jutustamisest osa võtta, näiteks öelda üksikuid sõnu ja fraase.

4. Jutu keerukus. Enne lugemist tasuks üle vaadata jutus sisalduvad sõnad ja grammatilised konstruktsioonid ning vajadusel lauseid lühendada ning sõnu lihtsustada. Heaks abivahendiks on sõnade seletamine jutu käigus – kasutatakse küll uusi sõnu, ent nende tähendust seletatakse lastele juba tuttavate sõnade abil. Ka peaks valima sellised jutud, kus tegelaste arv on väike (2-5) tegelast. Mida noorem laps, seda vähem tegelasi tohiks jutus olla (Kärtner et al., 2006).

Kuulamine keeleõppes õpetaja jutustamise kaudu

Keelekeskkond mõjutab keele arengut sama palju kui sotsiaalne keskkond mõjutab lapse üldarengut. Keele omandamine on alateadlik protsess, mis on inimestevahelise loomuliku suhtluse tulemus, kus keel on vahend, mitte eesmärk (Rannut, 2003). Lapsed õpivad võõrast keelt kõigepealt nii nagu emakeelki – jälgides ja kuulates. Laps on üpris osav kuulaja. Kui laps kuulab ja vaikib, talletab ta vajalikke keelemalle mällu. Kui aga teist keelt ei õpita loomulikus, koduses keskkonnas, tuleb lapse tähelepanu suunata ja juhendada tema kuulamisharjutusi. Kuulamine keeleõppe eesmärgil on mõnevõrra spetsiifiline, eriti kui teine keel sisaldab lapse emakeelele võõraid häälikuid ja kui sellel keelel on teistsugune hääldus (Kärtner et al., 2006).

Lapsed õpivad keelt ainult siis, kui nad saavad aru, mida neile räägitakse. Õpetaja ülesanne on teha oma kõne selgeks ja arusaadavaks. Kui õpetaja seda suudab, siis kasutab ta samasuguseid strateegiaid nagu oma lapsele emakeelseid esimesi sõnu õpetades (Rannut, 2003). Õpetaja võib jutte lugeda või jutustada. See, kumba varianti õpetaja eelistab, sõltub paljuski tema enda keeleoskusest. Samuti võib õpetaja teksti enne linti lugeda. Jutustamine eeldab süžee väga head tundmist ja väga heal tasemel keelekasutust. Jutte võib ette lugeda ka tagasihoidlikuma keeleoskusega õpetaja. Ent mõlema puhul tuleb jälgida, et tempo poleks liialt kiire, et kuulamist toetaksid illustreerivad materjalid (pildid, esemed, miimika, tämbrid, intonatsioon, helid, žestid jne). Õpetaja peaks suutma kohandada ka tuntud jutte oma õppijate keeletasemele sobivaks. „Punamütsikese“ muinasjuttu võib jutustada nii kolme- kui ka seitsmeaastastele, ent erinev on sõnavalik, lausete ja teksti pikkus, kordamiste arv, grammatiliste konstruktsioonide valik, toetavate materjalide valik ja õppija osalusmäär. Õpetaja peaks läbi mõtlema ja ette valmistama materjalid ja ülesanded, mida kasutada kuulamise eel, et hõlbustada kuulamist ning toetada kuuldu mõistmist. Õpetaja võib paluda lastel teistele vaatamiseks üles tõsta pilte (nt näita meile korvi pilti), paigutada esemeid korralduste kohaselt (nt Tõsta korv lauale. Pane korvi koogi pilt, pudeli pilt

jne), lasta matkida teatud tegevusi (nt Sul on janu, joo pudelist). Samuti tuleb mõelda sellele, milliseid ülesandeid saaks kasutada, kontrollimaks teksti mõistmist (nt võivad õppijad teatud esemeid ka ise joonistada ning lugu teist korda kuulates tõsta üles pilte selles järjekorras, nagu need loos esinevad). Kui jutt sisaldab teatud kõneväljendeid (nt üllatust väljendav kas tõesti...), siis võiks õppijatel lasta seda väljendit erinevates situatsioonides kasutada (nt Homme sajab lund. Kas tõesti sajab homme lund? Eesti keele õpetaja on haige. Kas tõesti on ta haige? Jne). Juttudesse võib lisada ka juba õpitud sõnu ja väljendeid, nt võib punamütsikese-jutt sisaldada hommikuste toimingute sõnavara ja teksti, mida on hiljuti õpitud (nt Punamütsike tõuseb üles. Punamütsike peseb. Punamütsike sööb jne). Õpetaja saab oma loomingulisust näidata, koostades ise lapsi huvitavatel teemadel jutukesi, mis sisaldavad keeletegevustes omandatud sõnavara, lauseid, luuletusi, liisusalme või laule. Kindlasti ei tohi õpetaja unustada, et tema kõne peab olema lihtne ning aeglane, ühed ja samad fraasid peaksid korduma tegevusest tegevusse (Kärtner et al., 2006; Merila, 1999).

Veel mõned soovitused, mida õpetaja võiks järgida ettelugemisel või jutustamisel.

1. Tehke ettelugemisest või jutustamisest nauditav kogemus: vaadake, et lastel oleks mugav istuda, lugege ilmekalt, näidake lastele, et lugeda on vahva. Kui lastele hakkab ettelugemine meeldima, siis siit on vaid väike samm lugemishuvi tärkamiseni.
2. Lugege või jutustage võimalikult sageli, näiteks alustage või lõpetage tegevus ettelugemise või jutustamisega, lugege enne uinumist, lugege lõuna- või õhtuote ajal.
3. Tehke ettelugemisest ja jutustamisest õppeprotsessi osa, mille käigus arendate lapse keeletaju, kinnistate kuulamisharjumust, õpetate uusi sõnu, lauseid, väljendeid. Kasutage raamatus olevaid pilte, tutvustage lastele tausta (kes on kuningapoeg, kes on nõid vms).
4. Kaasake lapsed jutustamise või ettelugemise käiku, esitades neile küsimusi ja lastes neil ennustada, mis saab edasi.
5. Laske lastel jutule hinnang anda, küsige, kes või mis neile meeldis/ei meeldinud.
6. Lugege ja jutustage erinevaid jutte, erinevate sündmuskohtade ja erinevate tegelastega – nii õpivad lapsed tundma maailma enda ümber ja maailma neist eemal.
7. Valige hoolikalt lugemis- ja jutustamismaterjali – hea materjal toidab lugemishuvi, halb pärsib seda. Valige suurte selgete piltidega raamatud, kasutage luuletusi (rütm ja riim aitavad hääldest parandada), valige õpetlikke raamatuid ja

jutte, mis arendavad laste maailmapilti, valige raamatuid, mis arendavad lapse suhtlemisoskusi ja käitumist.

8. Lugege uuesti lemmikjutte. Lapsed märkavad uusi asju, sõnad ja lausemudelid kinnistuvad ja kõrv harjub keele kõlaga (Kärtner et al., 2006).

Mitte-eesti kodukeelega last õpetades soovitatakse õpetajal kasutada järgmisi suhtlusstrateegiaid:

- 1) rääkige selgelt ja tehke seda pigem aeglaselt kui kiiresti;
- 2) ärge rääkige valjemini kui harilikult;
- 3) kasutage lühemaid ja grammatiliselt lihtsamaid lauseid;
- 4) ärge parandage lapse vigu, vaid korrake vigase lause korrektset varianti;
- 5) parafraseerige oma lauseid iga kord, kui teile tundub, et laps ei saanud aru;
- 6) kasutage käeviipeid, ettenäitamist, objektidele osutamist, mõistekaarte, pilte ja muid mitteverbaalseid vahendeid, et tähendust paremini edasi anda;
- 7) arvestage vaikivat perioodi, ärge avaldage lapsele esimestel nädalatel survet sihtkeele kasutamisel;
- 8) tunnustage last teise keele kasutamise eest (Märka, Kuuspalu, & Soll, 2009).

Õppe- ja kasvatustegevust kavandades ning korraldades:

1. Peetakse oluliseks eesti keelt kuulata ja omandada keeleoskus tegevuste käigus, kus sõnalist suhtlemist toetab kontekst (nt ümbritsevad esemed jmt).
2. Pööratakse erilist tähelepanu erinevate meelte kaasamisele ja näitlikustamisele: kasutatakse miimikat, kehakeelt, žeste, intonatsiooni, muusikat, rütmi ja mitmesuguseid näitlikke vahendi.
3. Suunatakse last õpitavat keelt kasutama igapäevategevustes ning suheldes, luues selleks lapsi huvitavaid olukordi, sh väljaspool lasteaeda (kauplus, teater, spordivõistlus, õppekäik jm).
4. Korraldatakse õpitut erinevates kontekstides ja suhtlussituatsioonides, keeleõpet seotakse teiste tegevustega: liikumise, laulmise, käelise tegevuse, vaatlemise jm-ga.
5. Vestlusteemade valimisel lähtutakse lapse kogemusest, samateemalistest vestlustest rühmas või kodus (emakeeles).
6. Valitakse mitmekesiseid pildirikkaid ja lihtsama keelega raamatuid ette- ja ühislugemiseks.
7. Pedagoog rõhutab õige kõne mudelite kasutamist ning osutab vigadele delikaatselt, korrates sõna või fraasi korrektsena (Märka & Kuuspalu, 2009).

Keeleõpe on lasteaias ja elus üldse väga olulisel kohal. Ilma keelt valdamata on väga

raske end väljendada ning ka teistest aru saada. Sõnavara arendamine on õpetaja töös väga olulisel kohal.

Uurimuse eesmärk ja hüpotees

Eesti keele kui teise keele sõnavaraõpet mängu kaudu koolieelses eas on uurinud Marvi Roomet (2011) oma bakalaureusetöös. Uuringu tulemustest selgus, et kasutades teise keele õpetamiseks mõeldud õppemänge, omandavad muukeelsed väikelapsed sõnu kiiremini ja paremini. Oma töös pakub Roomet välja idee, et antud teemat võiks edasi arendada, uurides, kuidas mõjutab muinasjuttude kuulamine keeleõppes sõnavara arengut. Kuna mõju uurida on väga keeruline, siis jätkasin eespool tutvustatud tööst lähtuvalt sõnavara uurimist, sest muukeelsete laste sõnavara on koolieelses eas üsna piiratud. See on ka antud töö probleemiks.

Käesoleva tööga soovin selgitada, kas ja kui palju muinasjuttude lugemine/jutustamine ja läbi mängimine aitab kaasa muukeelse lapse eesti keele sõnavara omandamisel. Uurimusliku osa eesmärgiks on saada ülevaade muukeelse lapse passiivse sõnavara omandamise tasemest ning välja selgitada, kas muukeelsetele lastele muinasjuttude lugemine ning nende läbimängimine annab sõnavara omandamisel paremaid tulemusi.

Hüpotees:

Muinasjutu kuulamine ja läbimängimine aitab muukeelsel lapsel omandada eestikeelset sõnavara kiiremini ja rohkem kui eestikeelses keskkonnas viibiv muukeelne laps iseseisvalt omandab.

Metoodika

Valim

Valimisse kuulus 29 3-5aastast eesti keelt teise keelena kõnelevat last. Nendest moodustus kaks rühma. Kontrollrühm, kuhu kuulus 15 last ja katsegrupp, kuhu kuulus 14 last. Katsegruppi kuulus 3aastaseid lapsi 8, 4aastaseid lapsi 4 ning 5aastaseid lapsi 2. Täpsema ülevaate katseisikutest annab tabel 1.

Tabel 1 *Katseisikud*

Lapsi kokku (N 29)	3a	4a	5a
Katsegrupp (N 14)	8	4	2
Kontrollrühm (N15)	6	5	4

Märkus. N= uuritavate laste arv

Tegemist on mugavusvalimiga, mis tähendab, et valisin muukeelsed lapsed koolieelsest lasteasutusest, kus töötasin. Lastega katsete läbiviimiseks küsiti kõigepealt luba lasteaija direktorilt ja seejärel jagati koostöös rühmaõpetajatega vanematele uurimust selgitav ja vanemate nõusolekut küsiv leht. Lapsevanemad kinnitasid allkirjaga oma nõusolekut ja seejärel moodustasid kaks juhusliku gruppi eeldusel, et mõlema grupi arv oleks sama suur.

Mõõtevahendid

Andmekogumismeetodina kasutati töö autori poolt kokku pandud pilditesti (lisa 1), mis hõlmas kümnet erinevat valdkonda. Igasse valdkonda kuulus viis sõna, mille välja valimisel lähtuti (Roomet, 2011) koostatud uurimustööst ja koolieelse lasteasutuse riiklikust õppekavast (2008). Valdkonnad jagunesid: mööbel, perekond, riided, värvused, tegevused, kehaosad, koduloomad, elukutsed, ilm ning puu-ja juurviljad. Pilditest koosnes eelnevalt nimetatud valdkondadest ja neisse kuuluvatest piltidest (nt valdkond mööbel: tool, laud, voodi, kapp ja lamp).

Protseduur

Laste passiivse sõnavara arengut kontrolliti pilditesti abil, mis viidi läbi 2013 a novembris ja 2014a märtsis. Kahe katse vahel viidi katsegrupiga läbi muinasjutu kuulamist, läbimängimist ning muinasjutu jutustamist. Seda tehti ajavahemikul detsember 2013a kuni märts 2014a. Kontrollrühmas teostati sõnavara õpet läbi igapäevategevuste. Lapsi hinnati punktisüsteemis. Iga õigesti öeldud sõna andis 1 punkti. Ühe ülesande (valdkonna) eest oli maksimaalselt võimalik saada 5 punkti. Ülesanded sisaldasid sõnapilte kümnest valdkonnast, igäühes neist viis pilti. Valdkonnad olid valitud Roomet (2011) bakalaureusetöö järgi, mis toetus koolieelse lasteasutuse riiklikule õppekavale. Testimisele eelnevalt küsis antud töö autor lapsevanemate käest kirjalikku nõusolekut lapse testimiseks. Testimine viidi läbi lapsega individuaalselt. Muinasjuttude kuulamine, läbimängimine ja jutustamine toimus rühmatöona. Enne ülesande sooritamist selgitas autor lapsele antud töö juhust eesti keeles. Lapse ülesandeks oli sõrmega osutada autori

poolt nimetatud pildile. Teise pilditesti tegemisel mõlema grupiga selgitas autor välja, kas muinasjutu kaudu sõnavara omandamine andis paremaid tulemusi kui kontrollrühmas teostatav keeleõpe igapäeva tegevuste kaudu.

Eelkatse ja kontrollkatse vahelisel ajal viis töö autor katsegrupiga läbi grupiõpet kahel korral kuus, kolme kuu jooksul. Lastele jutustati kahte erinevat muinasjuttu, mis sisaldasid valdkondadesse kuuluvaid sõnu. Muinasjuttudeks olid Lev Tolstoi „Kolm karu“ ja töö autori enda koostatud muinasjutt „Seiklused talus“ (lisa 2). Muinasjutt sai koostatud eesmärgiga kasutada kõiki kümne valdkonna sõnu, mida „Kolm karu“ muinasjutt ei sisaldanud. Lev Tolstoi „Kolm karu“ valis töö autor, sest arvas, et see on lastele emakeeles juba tuttav.

Andmete töötlemiseks sisestati laste tulemused tabelarvutusprogrammi LibreOffice Calc. Andmeteanalüüsimiseks kasutati kirjeldava statistika näitajaid (nt aritmeetiline keskmine ja T-test). Tulemuste illustreerimiseks koostati tabelid.

Tulemused

Pilditesti andmeid töödeldi tabelarvutussüsteemiga LibreOffice Calc. Uurimuse tulemusel tuuakse välja kontrollrühma ja katsegrupi eelkatse ning kontrollkatse aritmeetilised keskmised (M) ning vanuselised erinevused valdkonniti, mis on samuti välja toodud aritmeetilise keskmisena (M). mis on välja toodud tabelitena. Pärast kontrollkatsete sooritamist selgus, et lapsed, kes olid õppeaasta jooksul osalenud sõnavara arendamises muinasjutu kaudu, olid aasta möödudes omandanud rohkesti uusi sõnu, kuid lastel, kes omandasid sõnavara tavapärase tegevuste käigus, jäi uute sõnade osakaal väiksemaks. Kui kontrollrühmas jäid keskmised tulemused kohati madalamaks eelkatse ja kontrollkatse vahel (tabel 2), siis katsegrupi tulemused olid positiivselt tõusnud (tabel 3).

Tabel 2. Kontrollrühma katsete keskmised tulemused

	Eelkatse M	Kontrollkatse M
Mööbel	4,13	4,33
Perekond	4,06	4,13
Riided	4,66	4,86
Värvid	5	5
Tegevused	4,4	5
Kehaosad	5	4,93
Koduloomad	4,86	4,86
Elukutsed	2,93	4,33
Ilm	4,06	4
Puu- ja juurviljad	4,6	4,86

Märkus. M-aritmeetiline keskmine. Valdkond *elukutsed* $p=0,001$, $p<0,05$.

Kõige suurem erinevus eelkatse ja kontrollkatse vahel kontrollrühmas oli valdkonnas *elukutsed*.

Tabel 3. Katsegrupi katsete keskmised tulemused

	Eelkatse M	Kontrollkatse M
Mööbel	3,42	4,71
Perekond	2,57	3,64
Riided	2,71	4,57
Värvid	1,42	4,5
Tegevused	4	4,57
Kehaosad	2,92	4,5
Koduloomad	3,92	4,85
Elukutsed	2,71	4,14
Ilm	3	3,35
Puu- ja juurviljad	3,35	4,71

Märkus. M-aritmeetiline keskmine. Valdkond *värvid* $p=0,001$, $p<0,05$.

Kõige suurem erinevus eelkatse ja kontrollkatse vahel katsegrupis oli valdkonnas *värvid*.

Vanusegruppide kaupa on välja toodud kõigi kümne valdkonna tulemused. Järeltesti tulemused näitavad, et kohati on kontrühma tulemused vanuselõikes paremad kui katsegrupi omad (tabel 4, tabel 5, tabel 6).

Tabel 4. 3aastaste laste eeltesti ja järeltestide keskmised tulemused

	Eeltest M	Järeltest M	
	3a	Kontrollrühm	Katsegrupp
Mööbel	3,42	4	5
Perekond	2,64	3,5	2,62
Riided	3,21	5	4,75
Värvid	2,28	5	4,37
Tegevused	3,92	5	4,75
Kehaosad	3,5	5	4,37
Koduloomad	4,35	5	5
Elukutsed	2,5	4	4
Ilm	2,78	3,5	3,12
Puu- ja juurviljad	3,78	5	4,5

Märkus. M-aritmeetiline keskmine.

Kontrollkatse järel saadud tulemused näitavad, et 3aastaste laste tulemused ületavad eeltesti tulemusi. Vaid katsegrupi valdkonnas *perekond* jäävad tulemused alla eeltestile. Katsegrupp on vaid ühes valdkonnas saanud parema tulemuse kui kontrollrühm. Kahes valdkonnas on kontrollrühma ja katsegrupi tulemused samad.

Tabel 5. 4aastaste laste eeltesti ja järeltestide keskmised tulemused

	Eeltest M	Järeltest M	
	4a	Kontrollrühm	Katsegrupp
Mööbel	4	5	4
Perekond	4,55	5	5
Riided	3,88	5	4
Värvid	3,66	5	4,5
Tegevused	4,55	5	4
Kehaosad	4,11	5	4,5
Koduloomad	4,55	4,6	4,5
Elukutsed	3,11	4,6	4
Ilm	4,11	4,6	3
Puu- ja juurviljad	3,88	5	5

Märkus. M-aritmeetiline keskmine.

Kontrollkatse järel saadud tulemused näitavad, et 4aastaste laste kontrollgrupi tulemused on paremad kui katsegrupi tulemused. Katsegrupi tulemused on samad vaid kahes valdkonnas. Nii kontrollrühma kui katsegrupi tulemused võrreldes eeltestiga on tõusnud.

Tabel 6. 5aastaste laste eeltesti ja järeltestide keskmised tulemused

	Eeltest M		Järeltest M	
	5a		Kontrollrühm	Katsegrupp
Mööbel	4,33		4	5
Perekond	3,33		4	5
Riided	4,66		4,5	5
Värvid	5		5	5
Tegevused	4,33		5	5
Kehaosad	5		5	5
Koduloomad	4,33		5	5
Elukutsed	3		5	5
Ilm	5		4	5
Puu- ja juurviljad	4,66		4,5	5

Märkus. M-aritmeetiline keskmine.

Tabelist selgub, et 5aastaste laste tulemused nii kontrollrühmas kui katsegrupis on enamasti valdkondades samad. Katsegrupi tulemused on paremad kolmes valdkonnas. Kontrollrühma järeltesti keskmised tulemused on langenud kolmes valdkonnas võrreldes eeltestiga.

Tabel 7. Valdkond mööbel tulemused

vanus	Mööbel		
	Eeltest M	Järeltest M	
		Kontrollrühm	Katsegrupp
3	3,42	4	5
4	4	5	4
5	4,33	4	5

Märkus. M-aritmeetiline keskmine.

Valdkonnas *mööbel* paranes 3 ja 5aastaste katsegrupi laste tulemus ning 4aastaste laste tulemused on võrdsed. Järeltest näitas, et katsegrupi lapsed olid omandanud kõik viis valdkonda *mööbel* kuuluvat sõna: tool, laud, voodi, kapp, lamp.

Tabel 8. *Valdkond perekond tulemused*

Vanus	Perekond		
	Eeltest M	Järeltest M	
		Kontrollrühm	Katsegrupp
3	2,64	3,5	2,62
4	4,55	5	5
5	3,33	4	5

Märkus. M-aritmeetiline keskmine.

Valdkonnas *perekond* paranesid 4 ja 5aastaste katsegrupi laste tulemused. 4 ja 5aastased lapsed teadsid kõiki valdkonda *perekond* kuuluvaid sõnu: ema, isa, vanaema, vend, õde. 3aastastele lastele osutusid kõige raskemaks pildid vend ja õde.

Tabel 9. *Valdkond riided tulemused*

Vanus	Riided		
	Eeltest M	Järeltest M	
		Kontrollrühm	Katsegrupp
3	3,21	5	4,75
4	3,88	5	4
5	4,66	4,5	5

Märkus. M-aritmeetiline keskmine.

Valdkonnas *riided* on 3 ja 4aastaste katsegrupi laste tulemus võrreldes kontrollrühm lastega halvem. 5aastaste katsegrupi laste tulemus on paranenud. 4aastastele katsegrupi lastele osutusid kõige raskemaks pilt: särk. 5aastased katsegrupi lapsed teadsid kõik valdkonda *riided* kuuluvaid sõnu: püksid, müts, sall, särk, kleit.

Tabel 10. *Valdkond värvid tulemused*

Vanus	Värvid		
	Eeltest M	Järeltest M	
		Kontrollrühm	Katsegrupp
3	2,28	5	4,37
4	3,66	5	4,5
5	5	5	5

Märkus. M-aritmeetiline keskmine.

Valdkonnas *värvid* jäävad 3 ja 4aastaste katsegrupi laste tulemused alla kontrollgrupi lastele. Võrreldes eeltestiga on tulemused siiski märgatavalt paranenud. Kõige raskemaks osutusid värvid must ja pruun.

Tabel 11. *Valdkond tegevused tulemused*

Vanus	Tegevused		
	Eeltest M		Järeltest M
		Kontrollrühm	Katsegrupp
3	3,92	5	4,75
4	4,55	5	4
5	4,33	5	5

Märkus. M-aritmeetiline keskmine.

Valdkonnas *tegevused* on 3aastaste katsegrupi laste tulemused paranenud võrreldes eeltestiga. 4aastaste katsegrupi lastele osutusid kõige raskemateks valdkonna *tegevused* pilt: ujub.

Tabel 12. *Valdkond kehaosad tulemused*

Vanus	Kehaosad		
	Eeltest M		Järeltest M
		Kontrollrühm	Katsegrupp
3	3,5	5	4,37
4	4,11	5	4,5
5	5	5	5

Märkus. M-aritmeetiline keskmine.

Valdkonnas *kehaosad* kõige raskemaks pildiks osutus pea. 3 ja 4aastaste laste katsegrupi järeltesti tulemused on küll paremad võrreldes eeltestiga, kuid siiski jäävad alla kontrollrühmale.

Tabel 13. *Valdkond koduloomad tulemused*

Vanus	Koduloomad		
	Eeltest M		Järeltest M
		Kontrollrühm	Katsegrupp
3	4,35	5	5
4	4,55	4,6	4,5
5	4,33	5	5

Märkus. M-aritmeetiline keskmine.

Valdkonnas *koduloomad* on 3 ja 5aastaste katsegrupi laste tulemused samad kui kontrollrühma lastel, samas 4aastaste laste tulemused jäävad kontrollgrupist nõrgemaks. 3 ja 5aastased lapsed oskasid nimetada kõiki sõnu valdkonnast koduloomad: siga, lammas, koer, kass, hobune.

Tabel 14. *Valdkond elukutsed tulemused*

Vanus	Elukutsed			
	Eeltest M		Järeltest M	
			Kontrollrühm	Katsegrupp
3	2,5	4	4	
4	3,11	4,6	4	
5	3	5	5	

Märkus. M-aritmeetiline keskmine.

Valdkonnas *elukutsed* on 3, 4 ja 5aastaste katsegrupi laste tulemused märgatavalt parenenud võrreldes eeltestiga. Valdkond *elukutsed* kõige raskemateks sõnadeks osutusid müüja ja kokk.

Tabel 15. Valdkond ilm tulemused

Vanus	Ilm			
	Eeltest M		Järeltest M	
			Kontrollrühm	Katsegrupp
3	2,78	3,5	3,12	
4	4,11	4,6	3	
5	5	4	5	

Märkus. M-aritmeetiline keskmine.

Valdkonnas *ilm* on kõikide vanusegruppide tulemused paranenud võrreldes eeltestiga. 3 ja 4aastaste katsegrupi lastel on aga tulemus hoopis madalam võrreldes kontrollrühmaga. Kõige raskemateks osutusid lastele pildid tuul ja lumi. 5aastaste kontrollrühma tulemused jäid järeltesti tehes alla eeltestile. 5aastased katsegrupi lapsed, aga oskasid kõigile viiele pildile õigesti osutada: päike, lumi, tuul, vihm ja pilv.

Tabel 16. Valdkond puu- ja juurviljad tulemused

Vanus	Puu- ja juurviljad			
	Eeltest M		Järeltest M	
			Kontrollrühm	Katsegrupp
3	3,78	5	4,5	
4	3,88	5	5	
5	4,66	4,5	5	

Märkus. M-aritmeetiline keskmine.

Valdkonnas *puu- ja juurviljad* paranesid 3 ja 4aastaste laste tulemused võrreldes eeltestiga. Katsegrupi tulemused paranesid vaid 5aastastel lastel võrreldes kontrollrühmaga. 3aastastele katsegrupi lastele osutusid kõige raskemateks sõnad kurk ja porgand.

Arutelu

Käesolevat uurimust läbi viies toetus autor Roometi (2011) bakalaureusetöös välja toodud teemadele, mis käsitlevad lapse elu ja ümbritsevat keskkonda. Lapse kasvatamine ja arendamine toimub lapse elu ja ümbritsevat keskkonda käsitlevate teemade kaudu.

Lasteaias peaks keeleõppel olema hariduslik ja motiveeriv osa. Arvestada tuleks lapse vajadusi ning tema eaga seotud eripärasid. Keeleõppe kogemus, mida laps lasteaiast saab, paneb aluse hilisematele keeleõpingutele: kui see on olnud hea, siis soodustab see lapse hilisemaid keeleõpinguid ja vastupidi (Kärtner et al., 2006).

Kärtner (2006) toob välja, et sõnavara õppimine koosneb kolmest osast: esitamine, kordamine ehk harjutamine ja kinnistamine. Uute sõnade esitamine tähendab sõnade tähenduse selgitamist lastele. Töö autor on teinud seda muinasjuttu jutustades koos illustreeriva materjaliga ning osutamise piltidele. Sellisel juhul on lapsel võimalik tema jaoks uue sõna kuulmisel näha, mida see sõna tähistab. Kärtneri (2006) sõnul on järgmiseks oluliseks etapiks uute sõnade harjutamine ehk kordamine. Kordamise eesmärgiks on kõigepealt kuulnud sõna ära tunda, siis hääldus omandada ja seejärel sõna meelde jätta. Töö autor jutustas lastele muinasjuttu ning hiljem lasi lastel seda sama muinasjuttu jutustada pildimaterjali abil. Kärtner (2006) toob välja, et kui läbitud on kaks esimest etappi, siis tuleb hakata sõnu kinnistama. Selleks kasutatakse sama sõna erinevates tegevustes ja ülesannetes. Töö autor lasi lastel muinasjuttu läbi mängida nukuteatrit tehes.

Sügisese testimise ajal ilmnis asjaolu, et mõned lapsed ei saanud ülesande korraldusest aru, ilmselt sellepärast, et tööjuhised esitati eesti keeles. Enamus lapsi siiski said ülesandest aru, kuid mõned ei suutnud siiski õigesti vastata, viidates suvalisele pildile. Autori arvates võis põhjuseks olla see, et pilte oli korraga palju (5), tähelepanu hajus, laps polnud tegevusest huvitatud või laps tõesti ei teadnud sõna tähendust.

Võrreldes omavahel sügisese ja kevadise passiivse sõnavaratesti tulemusi, on näha, et kontrollrühmas on jäänud mõned tulemused samaks, sest need sõnad olid juba omandatud. Kõige suurem muutus toimus valdkonnas *värvid (katsegrupp)* ning *elukutsed (kontrollrühm)*. Kevadisel kordustestimisel ilmnis, et tulemused olid paranenud nii kontroll- kui ka katsegrupis. Lapsed teadsid sõnade tähendusi paremini ning osutasid pildile kiiremini kui sügisel.

Vahepealsel ajal viis autor läbi grupiõpet muinasjuttu kuulmise, jutustamise ja läbimängimise teel. Katsegrupiga tegeles töö autor kahel korral kuus, kolme kuu

jooksul. Jutustades lastele kahte erinevat muinasjuttu. Kõigepealt kuulasid, jutustasid ja tegid nukuteatrit lapsed Lev Tolstoi muinasjutu „Kolm karu“ järgi. Selle muinasjutu käigus said lapsed õppida sõnu valdkondadest mööbel, perekond, riided, värvid, tegevused, kehaosad ja ilm. Teise muinasjutuna kuulasid, jutustasid ja tegid nukuteatrit lapsed töö autori enda koostatud muinasjutuga, kus lapsed õppisid sõnu valdkondadest perekond, tegevused, koduloomad, elukutsed, ilm ning puu-ja juurviljad. Antud muinasjutte sai kohandada laste vanusele ja arengutasemele. Muinasjuttude lastele paremini arusaadavaks ja lastesõbralikumaks ning huvitavamaks muutmiseks kasutas töö autor illustreerivaid pilte, käpiknukke, intonatsiooni ja miimikat. Sõnavara omandamisele võis kasuks tulla see et, ühe muinasjutuga olid enamused lapsed juba tuttavad oma emakeele kaudu („Kolm karu“).

Merila (1999) sõnul peaks teksti palju kordama. Õpetaja kui jutustaja võiks ühte ja sama juttu rääkida korduvalt. See loob lapses kindlustunde ning aitab lapsel jutustamisest osa võtta (nt laps ütleb üksikuid sõnu ja fraase). Töö autor jutustas lastele kõigepealt ise muinasjuttu kasutades illustreerivat materjali, siis näitas uuesti neid samu pilte ja küsis küsimusi või ütles lause alguse ette, lapsed jutustasid pildi järgi või lõpetasid lause.

Kõige rohkem arenes 3aastaste laste passiivne sõnavara. Võttes arvesse, et paljud lapsed tulevad lasteaeda kolmandast eluaastast (ka muukeelsed) ning nad puutuvad alles lasteaias kokku eesti keelega, siis peakski selles vanuses olema sõnavara kasv märgatavam kui juba vanemate laste puhul, kes on kauem eestikeelses keskkonnas viibinud.

Kui võrrelda katsegrupi passiivse sõnavara tulemusi eeltestis ja järeltestis, siis on märgata sõnavara suurt tõusu. Kui võrrelda katsegruppi kontrollgrupiga, siis jäävad katsegrupi tulemused kohati kontrollgrupile alla. Seega ei leidnud püstitatud hüpoteesi kinnitust.

Roometi (2011) tehtud uurimuses oli tulemuseks, et kasutades teise keele õpetamiseks mõeldud õppemänge, omandavad muukeelsed väikelapsed sõnu kiiremini ja paremini. Erinevuseks kahe uurimuse läbiviimisel lisaks mängu ja muinasjuttu kasutamisele võib välja tuua seda, et antud töö autor tegi lastega tööd gruppides. Eelnevalt mainitud töös viidi sõnavaraõpet läbi individuaalselt. Grupiõppes hajub lapse tähelepanu kergemini. Individuaalõppes on õpetajal lihtsam jälgida, kas laps mõtleb kaasa või mitte. Seega võis olla segavaks asjaoluks grupiõpe.

Oma töö miinusena toob autor välja muukeelsetelt lastevanematelt nõusoleku mittesaamist lapse uurimuses osalemiseks, väikest valimit ning laste pidevat puudumist

lasteaiast. Uuritavate vähesuse tõttu ei saa teha üldistusi, tulemused kehtivad antud grupi kohta. Autori arvates võiks tööd edasi arendada, uurides muukeelsete poiste ja tüdrukute sõnavara arendamist muinasjuttu kasutades.

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud käesoleva lõputöö ning toonud korrekselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Kasutatud kirjandus

- Bettelheim, B (2007) *Muinasjuttude võlujõud. Muinasjuttude tähtsus ja tähendus*. Tartu: Atlex.
- Hallap, M. & Padrik, M. (2008). *Lapse kõne arendamine. Praktilisi soovitusi kõnelise suhtlemise kujundamisel*. Tartu: TÜ Kirjastus
- Kärtner, P., Maiberg, L., Rikker, M., Tuuling, L., & Voltein, E. (Toim). (2006). *Õppematerjal koolieelsete lasteasutuste eesti keele kui teise keele õpetajate põhi- ja täiendkoolituseks*. Tartu: Kirjastus Atlex
- Karlep, K. (1999). *Emakeele abiõpe I*. Tartu: TÜ Kirjastus
- Karlep, K. (2003). *Kõnearendus. Emakeele abiõpe II*. Tartu: TÜ Kirjastus
- Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava (2008). Külastatud 1. mail, 2015, aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/12970917>
- Lerkkanen, M-K. (2007). *Lugema õppimine ja õpetamine*. Tartu: TÜ Kirjastus
- Märka, M., Kuuspalu, K. & Soll, M. (2009). Erinevad keele ja kultuurirühmad.
- Kulderknup, A. (Toim), *Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus*. (lk 43-50). Tartu: Kirjastus Studium.
- Märka, M & Kuuspalu, K. (2009). Valdkond „Eesti keel kui teine keel“. Kulderknup, A. (Toim), *Õppe- ja kasvatustegevuse valdkonnad*. (lk 53). Tartu: Kirjastus Studium.
- Merila, M. (1999). *Eesti keel muukeelses lasteaias: metoodilised soovitused*.
- Niiberg, T. (2007) *Kakskeelsuse karid elus ja mängus*. Tartu: Kirjastus Atlex.
- Rannut, Ü. (2003) *Mitteverbaalsed strateegiad ja keeleline rikastamine teise keele õppes*. Tallinn: TPÜ Kirjastus.
- Roomet, M. (2011) *Mänguliste võtete mõju keele õpetamisel muukeelsetele lasteaiastele*. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tartu: Tartu Ülikool.
- Saarso, K. (2000) Sõnavara õpetamine. *Keeleõpetaja metoodikavihik*. Tallinn: Tea Kirjastus

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina Maiu Ehasalu (06.12.1986)

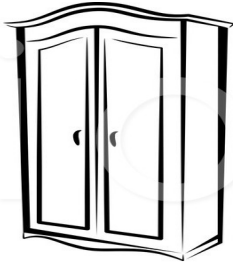
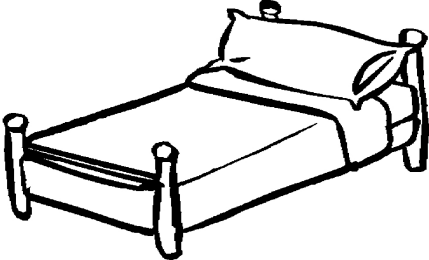
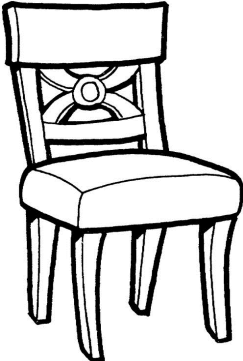
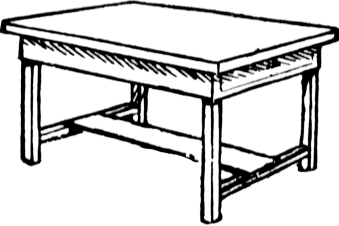
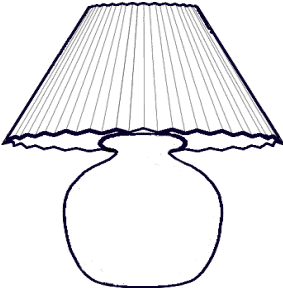
1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose SÕNAVARA
ARENDAMINE MUUKEELSTEL LASTEAIALASTEL MUINASJUTTU
KASUTADES, mille juhendaja on Elve Voltein,

- 1.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil,
sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse
tähtaja lõppemiseni;
- 1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu,
sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja
lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega
isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 18.mai.2015

Lisa 1

Mööbel

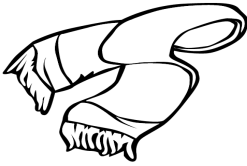
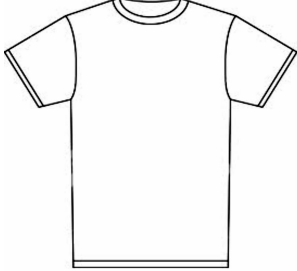
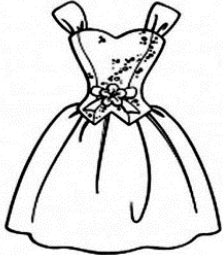
 <p>Closet clipart http://imgbuddy.com/open-cupboard-clipart.asp</p>	 <p>Healthy Things You Can Do In Bed http://www.nowuknowonline.com/profiles/blogs/healthy-things-you-can-do-in-bed</p>
 <p>chair-coloring-pages-1 http://pinitgallery.com/photo/c/chair-coloring-pages/0/</p>	 <p>Table small http://etc.usf.edu/clipart/4700/4779/table_1.htm</p>
 <p>Lamp http://www.do2learn.com/picturecards/printcards/coloring/largeimages/lamp.htm</p>	

Perekond

<http://www.cortright.org/color41.gif>

Riided

 <p>Clipart Trousers Coloring http://pinitgallery.com/photo/t/trousers-clipart/14/</p>	 <p>WINTER HAT OUTLINE CLIP ART http://www.clker.com/clipart-winter-hat-outline.html</p>
 <p>Coloring page of a eps skarf-winter http://www.coloringplanet.com/coloring-pages/3057.html</p>	 <p>Blank T Shirt Design http://www.trendsfashion.biz/blank-t-shirt-design/1185/</p>
 <p>Cute dress for little http://www.coloringsun.com/wp-content/uploads/2014/09/Formal-Slip-Dress-Coloring-Page-300x300.jpg</p>	

Tegevused

Kid sleeping in bed clipart
<http://imgbuddy.com/kid-sleeping-in-bed-clipart.asp>

Eating dinner...
<http://ishareimage.com/eating-dinner-clipart-black-and-white.asp>

<http://lugwere.webonary.org/wp-content/uploads/bantu/images/original/to%20bathe.png>

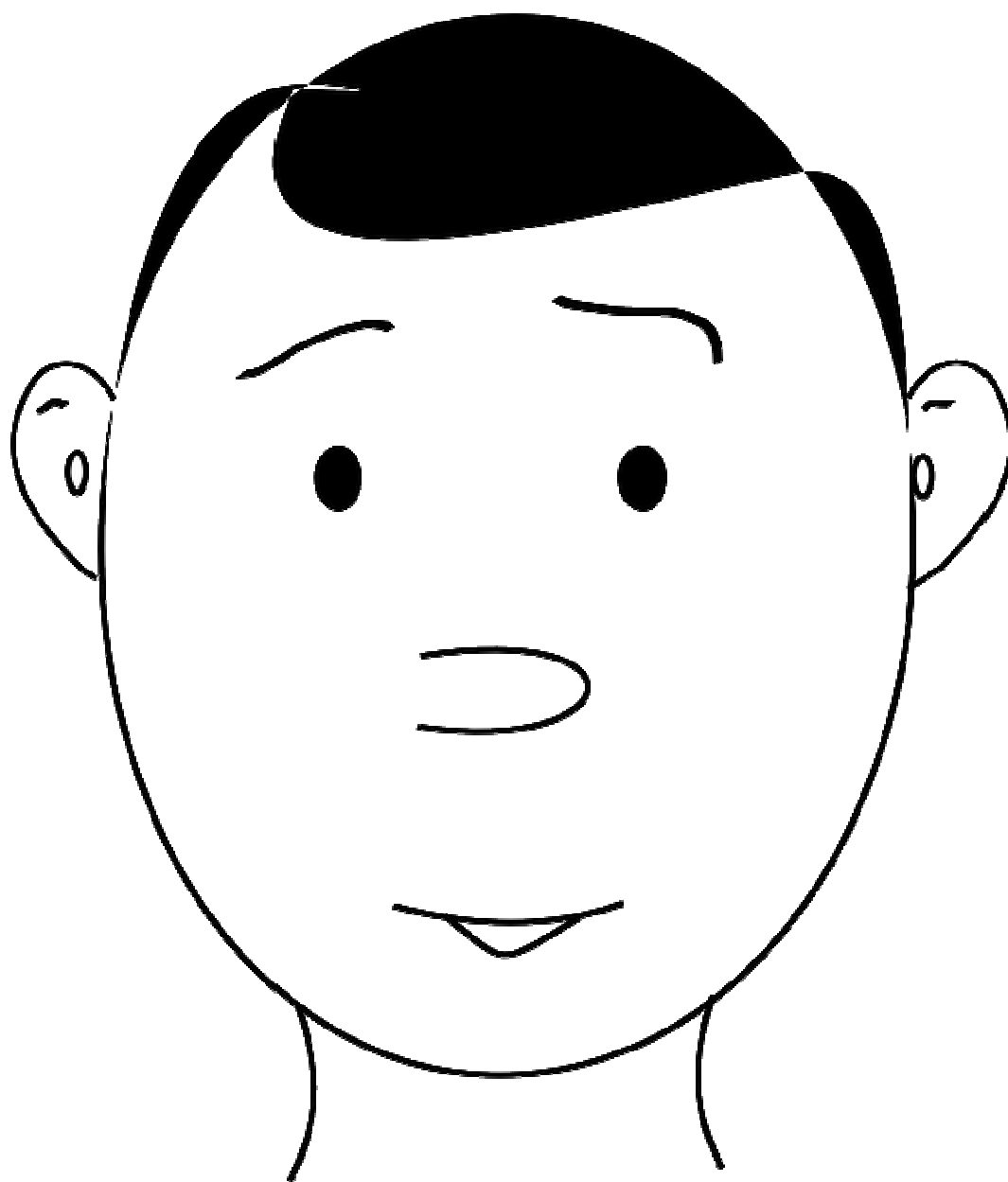

<http://www.picgifs.com/coloring-pages/the-smurfs/the-smurfs-coloring-pages-1-707153/>

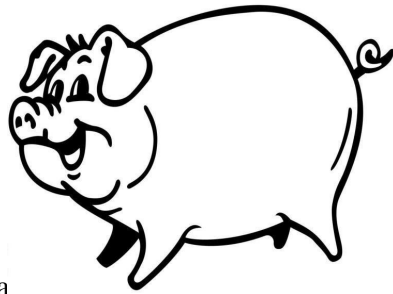
<http://www.the-tech-lady.com/internet/15-free-awesome-drawing-and-painting-tools-for-teachers-and-students/>

Kehaosad

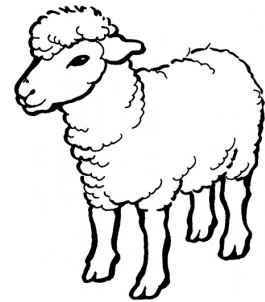

<http://pixabay.com/en/man-head-face-hair-parted-35147/>

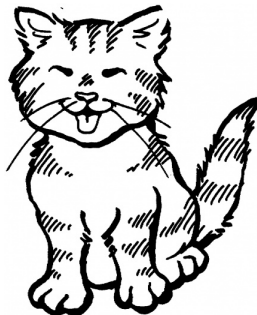
Koduloomad

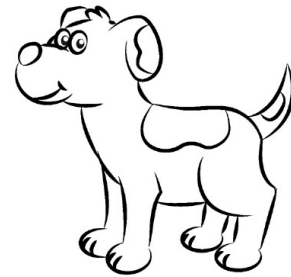
Pig coloring page
<http://pinitgallery.com/photo/p/piggy-coloring-page/2/>

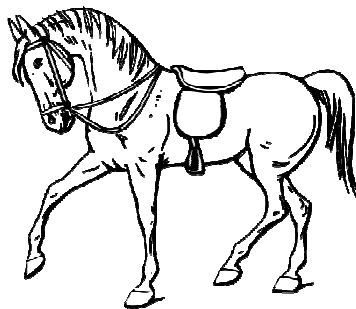
Sheep Coloring Pages - Picture #9727
<http://coloringpedia.com/coloring-9727/>

Cat Coloring Page 27
<http://coloringpageshd.com/cat-coloring-page-27/>

<https://p2pu.org/en/groups/art/content/learn-how-to-make-a-dog/>

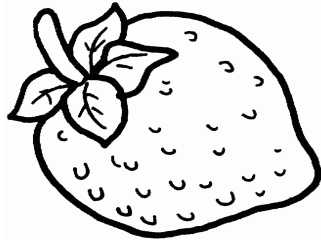

Walking Horse Outline clip art
http://www.clipartpanda.com/clipart_images/walking-horse-outline-clip-art-3312015

Elukutsed

 <p>http://printablecolouringpages.co.uk/?s=mater+chef</p>	 <p>http://www.coloringpages101.com/coloring_pages/Profession/cashierinashop_gfxfd.jpg</p>
 <p>Barber Shop Coloring Pages http://www.clipartbest.co/clip-art-hairdresser-equipment/</p>	 <p>http://www.funncoloring.c</p>
 <p>http://www.coloringpagesweb.com/wp-content/uploads/2014/05/free_coloring_pages_of_teachers.jpg</p>	

Puu- ja juurviljad

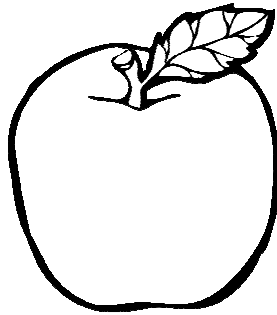

Ripe strawberry

<http://drawingforkids.org/images/115516-ripe-strawberry-coloring-page.jpg>

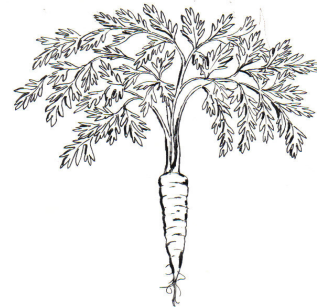
<http://4vector.com/free-vector/cabbage-clip-art-120932>

<http://cliparts.co/clipart/2335143>

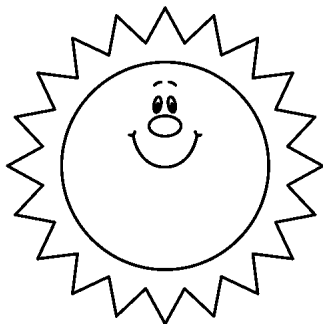
<http://us.cdn3.123rf.com/168nwm/pozitiw/pozitiw1502/pozitiw150200152/37003173-cucumber-and-slices-isolated-on-blue-background.jpg>

Carrot clip art

<http://www.easyvectors.com/browse/other/ebd040364459cec08e2367da60b2ae4b-carrot-clip-art>

Ilm

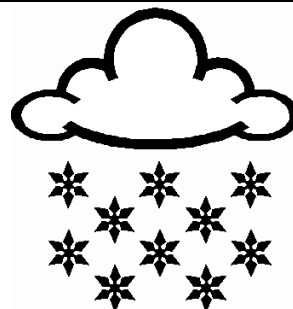
clip art black and white
http://www.clipartpanda.com/clipart_images/clip-art-black-and-white-5601803

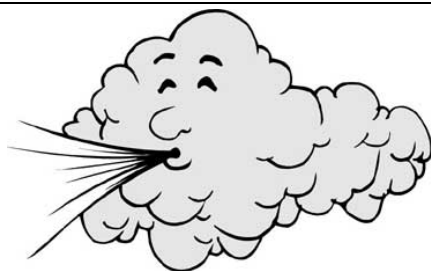
rain clip art 5
http://www.clipartpanda.com/clipart_images/rain-clip-art-5-288x300-4884410

cloudy weather cli
http://www.clipartpanda.com/clipart_images/cloudy-weather-clip-art-9-50208759

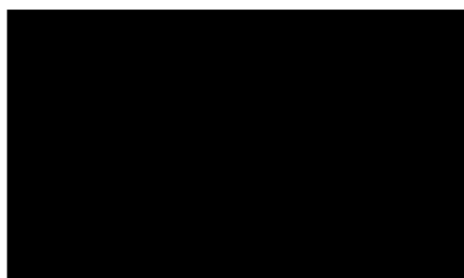

<http://www2.lhric.org/POCANTICO/taverna/98/sr.htm>

http://www.mountainflying.com/pages/mountain-flying/do_dont.html

Värvid

Lisa 2

„Seiklused talus“ Maiu Ehasalu

Ühes väikses talus keset küla elas perekond. Selles peres elasid ema, isa, vanaema, vanaisa ning kolm last, kaks õde ja üks vend. Kõik täiskasvanud käisid tööl. Neil kõigil olid erinevad ametid. Ema oli juuksur. Kõik külaelanikud käisid tema juures juukseid lõikamas. Isa oli kokk. Tema toidud olid väga head. Talle meeldis kõige rohkem kasutada söökides kurki, õuna, kapsast ja porgandit. Vanaema oli poes müüja. Tema tundis ja teadis kõiki külas elavaid inimesi nimepidi. Vanaisa oli kunagi kuulus arst. Nüüd ta enam tööl ei käinud ning ravis vaid oma lapselapsi kõhast ja nohust. Kõige suurem õde oli kohalikus koolis õpetaja. Tema õpetas ka oma väiksemat õde ja venda. Talus elasid ka loomad: kass, koer, hobune, lammas ja siga. Koer valvas hoolega talu ning seal elavaid loomi. Ta vaatas, et siga, hobune ja lammas kuhugi jalutama ei läheks. Kass püüdis öösel hiiri ning päeval magas päikese käes.

Ühel päeval, kui õues oli väga külm ning lapsed koolis ei olnud, hoolitses nende eest vanaisa. Vanaisa oli jäänud magama ning õel ja vennal tekkis mõte minna talli loomi vaatama. Nad panid paksud püksid jalga, särgi ja kampsuni selga, mütsi pähe, salli kaela ja saapad jalga ning läksid õue. Õues oli vahepeal sadanud lund ja tuul puhus väga kõvasti. Lumi oli mõnes kohas lausa põlvedeni. Lapsed jõudsid lõpuks talli. Nad andsid lambale ja hobusele heina ja seale jahu. Lapsed tahtsid tuppa tagasi minna, aga ei saanud enam talli ust lahti. Lumi oli ukse ees. Kui vanaisa ärkas, oli ta väga ehmunud, sest ei leidnud kuskilt lapsi. Ta hakkas neid otsima. Toas lapsi ei olnud. Vanaisa otsustas minna õue lapsi otsima, aga oh häda- ka toa ukse ees oli paks lumi ning vanaisa ei saanudki välja. Lapsed hakkasid igavuse peletamiseks talli koristama, nad pesid põrandat ning panid kõik asjad oma kohale. Lõpuks hakkasid nad kivikestega seinale joonistama. Kui õhtu oli juba kätte jõudnud, saabusid koju ka ema, isa, vanaema ja õde. Nad kõik olid üllatunud, kui nägid, mida tugev tuul ja lumi olid teinud. Ruttu viskasid nad maja ukse eest lume ning pääsesid tuppa. Ema oli väga mures, kui kuulis, et lapsed on kadunud. Isa oli rahulik ja hakkas süüa tegema. Õde arvas, et võiks minna talli vaatama. Ema rahustuseks nad leidsidki lapsed tallist. Kõik olid õnnelikud ja terved ning istusid koos söögilaua taha sööma. Õde ja vend lubasid vanaisale, et nad kunagi enam üksi kuhugi ei lähe.